

E GEPATITINING ZAMONAVIY EPIDEMIOLOGIYASINING XUSUSIYATLARI**Chutboyev Bunyod Rustamovich**

Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali farmakologiya klinik farmakologiya kafedrası
assistenti.

Umirov Safar Ergashevich

TXKMRRM t.n.d professor.

Eshmamatov Nodirbek Mamanazar o'g'li

Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14813450>

Annotatsiya. *E* gepatiti (HEV) dunyo bo'ylab keng tarqalgan virusli infeksiyalardan biri bo'lib, jigarni zararlaydi va turli epidemiologik xususiyatlarga ega. So'nggi yillarda ushbu kasallikning tarqalish dinamikasi o'zgarib, rivojlangan mamlakatlarda ham HEV infeksiyasining o'sishi kuzatilmoqda. Ushbu maqolada *E* gepatitining zamonaviy epidemiologiyasi, yuqish yo'llari, xavf omillari va profilaktika choralari haqida so'z yuritiladi.

Kalit so'zlar: *E* gepatiti, infeksiya, fekal-oral, epidemiologiya, sanitariya sharoitlari

FEATURES OF THE MODERN EPIDEMIOLOGY OF HEPATITIS E

Abstract. Hepatitis E (HEV) is one of the most common viral infections worldwide, affecting the liver and having various epidemiological characteristics. In recent years, the dynamics of the spread of this disease has changed, and HEV infection is increasing even in developed countries. This article discusses the modern epidemiology of hepatitis E, its transmission routes, risk factors, and preventive measures.

Keywords: Hepatitis E, infection, fecal-oral, epidemiology, sanitary conditions.

ОСОБЕННОСТИ СОВРЕМЕННОЙ ЭПИДЕМИОЛОГИИ ГЕПАТИТА Е

Аннотация. Гепатит Е (ВГЕ) — одна из наиболее распространенных вирусных инфекций в мире, поражающая печень и имеющая разнообразные эпидемиологические характеристики. В последние годы динамика распространения этого заболевания изменилась, и рост инфицированности ВГЕ наблюдается даже в развитых странах. В статье рассматривается современная эпидемиология гепатита Е, пути его передачи, факторы риска и меры профилактики.

Ключевые слова: Гепатит Е, инфекция, фекально-оральный, эпидемиология, санитарные условия.

E Gepatitining Tarqalishi va Epidemiologik Xususiyatlari

E gepatiti HEV virusi tomonidan chaqiriladi va asosan fekal-oral yo'l orqali yuqadi.

Kasallik ko'proq rivojlanayotgan mamlakatlarda, ayniqsa, sanitariya sharoitlari yomon

bo'lgan hududlarda uchraydi. HEV infektsiyasi to'rt xil genotipga ega bo'lib:

- 1 va 2-genotiplar asosan odamlar orasida tarqaladi va endemik hududlarda suv orqali yuqadi.

- 3 va 4-genotiplar hayvonlardan (asosan cho'chqalardan) odamga yuqishi mumkin va odatda sporadik holatlar sifatida uchraydi.

Kasallikning Tarqalishi Bo'yicha Hududiy Xususiyatlar

- Osiyo, Afrika va Lotin Amerikasi: Suv orqali yuqadigan epidemiyalar keng tarqalgan.
- Yevropa va Shimoliy Amerika: Odatda zoonoz manbalardan (masalan, cho'chqa go'shti yoki go'sht mahsulotlari) yuqadigan sporadik holatlar uchraydi.

So'nggi yillarda yuqori darajadagi sanitariya sharoitlariga ega mamlakatlarda ham E gepatiti bilan kasallanish holatlari ortib bormoqda. Bu esa zoonoz yuqish yo'llari va oziq-ovqat orqali infeksiya tarqalishining ahamiyatini oshiradi.

Yuquvchanlik va Xavf Guruhlari

E gepatitiga qarshi samarali vaksina mavjud emasligi sababli, kasallikni oldini olish gigiyenik choralarga amal qilishga bog'liq. Quyidagi guruhlar yuqori xavf ostida:

- Homilador ayollar: 1-genotip bilan zararlangan homilador ayollarda og'ir gepatit kechishi va yuqori o'lim darajasi kuzatiladi.

- Immuniteti zaif shaxslar: Surunkali kasalliklarga ega bo'lgan yoki immunosuppressiv terapiya olayotgan bemorlar.

- Hayvonlar bilan ishlaydigan kishilar: Fermerlar, veterinariya mutaxassisleri va chorvachilik sohasida ishlovchilar.

- Go'sht mahsulotlarini iste'mol qiluvchilar: Yaxshi pishirilmagan yoki xom go'sht iste'mol qilish natijasida kasallanish xavfi ortadi.

Diagnostika va Profilaktika

Diagnostika

E gepatitining diagnostikasi quyidagi usullar asosida olib boriladi:

- Serologik testlar: HEV IgM va IgG antitanalarini aniqlash.
- PCR (Polimeraz zanjir reaksiyasi): Virusning genetik materialini aniqlash orqali HEV mavjudligini tasdiqlash.

Profilaktika va Nazorat Choralari

- Suv va oziq-ovqat gigiyenasi: Toza ichimlik suvi ishlatish va oziq-ovqat mahsulotlarini yaxshilab pishirish.

- Shaxsiy gigiyena: Qo'llarni muntazam yuvish va gigiyenik talablarga rioya qilish.

- Xavfli mahsulotlardan saqlanish: Yaxshi pishmagan go'sht mahsulotlarini iste'mol qilmaslik.

- Vaksinatziya: Xitoyda ishlab chiqilgan HEV vaksinasidan foydalanish mumkin, biroq u hali keng joriy etilmagan.

Xulosa

E gepatiti global sog'liqni saqlash tizimi uchun dolzarb muammolardan biri bo'lib qolmoqda. Uning epidemiologiyasi yillar davomida o'zgarib, zoonoz yuqish yo'llari va rivojlangan davlatlarda ham kasallanishning ortishi kuzatilmoqda. Samarali profilaktika choralarini ko'rish, sanitariya sharoitlarini yaxshilash va xavf guruhlariga alohida e'tibor qaratish ushbu kasallikning tarqalishini kamaytirishga yordam beradi.

REFERENCES

1. World Health Organization (WHO). (2023). Hepatitis E fact sheet. Retrieved from www.who.int
2. Purcell, R. H., & Emerson, S. U. (2008). "Hepatitis E: an emerging awareness of an old disease." *Journal of Hepatology*, 48(3), 494-503.
3. Kamar, N., Dalton, H. R., Abravanel, F., & Izopet, J. (2014). "Hepatitis E virus infection." *Clinical Microbiology Reviews*, 27(1), 116-138.
4. European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC). (2022). Hepatitis E epidemiological update. Retrieved from www.ecdc.europa.eu
5. Smith, D. B., Simmonds, P., & Jameel, S. (2015). "Consensus proposals for classification of the family Hepeviridae." *Journal of General Virology*, 96(5), 1191-1202.